

Welkom bij deze online crash course over Die Brücke voor eindexamenleerlingen van het voortgezet onderwijs. Deze toelichting hoort bij een korte video over de Duitse expressionistische kunststroming 'Die Brücke', waarvan nu een tentoonstelling te zien is in Museum Kranenburgh én online via de website. Kawita ten Kate van Studio C vertelt jou in 3 super korte video's alles dat jij moet weten over deze kunststroming voor je eindexamen. Aan het einde van de video wordt ook een examenvraag gesteld zodat je kunt oefenen. Het antwoord hierop weten? Check dan de tekst hieronder!

CRASH COURSE DIE BRÜCKE – DEEL 1: Het verlangen naar de natuur

Die Brücke is een reactie geweest op de industrialiserende en snel veranderende wereld. De leden van Die Brücke verlangden naar een simpel leven zonder grootse fabrieken en de drukte van de stad.

Bekijk het werk van Karl Schmidt-Rottluff: Figures at the Beach (1919). Beschrijf* twee aspecten van de vormgeving die het verlangen naar de natuur weergeven.

Antwoord:

1a. Kleurgebruik: het gebruik van levendige en felle kleuren, zoals het blauw, geel, groen en roze, geeft een emotioneel verlangen weer. De kleuren van de natuur worden versterkt weergegeven: feller en in grotere hoeveelheden aanwezig dan de realiteit, waardoor de schilder de (kleuren van de) natuur verheerlijkt.

OF:

1b. Kleurgebruik: de schilder gebruikt complementaire en contrasterende kleuren in het schilderij, waardoor de kleuren veel levendiger en intenser naar voren komen. Bijvoorbeeld groen naast rood/roze of blauw naast geel. Dit zijn niet de kleuren uit de realiteit, maar gebaseerd op emotie. Door dit kleurgebruik versterkt de schilder het gevoel van verlangen naar de natuur.

2. Schildertechniek: snelle en slordige verfstreken. De snelheid waarmee de verfstreken op het doek zijn gezet geven een gevoel van haast en standvastigheid weer. Het representeert de noodzaak van de schilder om zijn gevoel bij hetgeen dat hij ziet, het strand, met verf vast te leggen.

*TIP 1: Beantwoord vragen over de vormgeving altijd eerst met het beeldende aspect en vervolgens je uitleg. Op deze manier weet je zeker dat je punten scoort voor beide onderdelen van de vraag (het noemen (1p) + uitleggen (1p)).

*TIP 2: Als er staat 'beschrijf', let er dan op dat je niet alleen het vormgevingsaspect benoemt, maar deze ook toelicht. Dus: wát zie je? En daarna: wáár zie je dat aan? Probeer hierbij zo volledig mogelijk te zijn. Je kunt beter iets te veel opschrijven (er zitten vast elementen tussen die punten opleveren), dan te weinig (verlies van punten). Maar, let er tegelijkertijd op dat je niet een epistel van 1A4 schrijft als daar niet om wordt gevraagd (daar heb je ook geen tijd voor!).

*TIP 3: Geef nooit meer antwoorden dan er gevraagd worden. Wordt er gevraagd naar 3 aspecten van de vormgeving en geef je er 5, dan tellen alleen de eerste 3!

CRASH COURSE DIE BRÜCKE – DEEL 2: Het gaat om het gevoel

De leden van Die Brücke gingen in tegen de academische regels, hun streven was het gevoel van dat moment op doek te krijgen. Dat kon alleen in 'het moment'.

Bekijk het werk van Karl Schmidt-Rottluff: Landscape with Fields (1914). Noem drie aspecten van de vormgeving waarbij de academische regels zijn losgelaten en onderbouw aan de hand van twee argumenten waarom dit werk expressionistisch is.

Antwoord:

A. Noem* drie aspecten van de vormgeving waarbij de academische regels zijn losgelaten:

1. Gebruik van geabstraheerde vormen ipv realisme en detail
2. Gebrek aan scherpte-diepte ipv gebruik van perspectief
3. Unrealistisch kleurgebruik

B. Onderbouw* aan de hand van twee argumenten waarom dit werk expressionistisch is.

1. Dit werk is expressionistisch omdat de kleuren die gebruikt zijn om het landschap te maken niet overeenkomen met de werkelijkheid. De kleuren zijn fel en contrasterend, zij geven het gevoel van de kunstenaar weer. Bijvoorbeeld de felle en donkere kleuren blauw voor de lucht en de verschillende tinten groen voor het landschap. Dergelijk kleurgebruik dat gebaseerd is op gevoel ipv op de realiteit, is een kenmerk van het expressionisme.

2. Dit werk is expressionistisch omdat het landschap geabstraheerd is tot kleurvlakken. De fantasie staat boven de realiteit. Het gaat om een impressie van het landschap en de mensen en het gevoel van de kunstenaar op dat moment. Het vastleggen van het gevoel van de kunstenaar is een kenmerk van het expressionisme.

(3. Dit werk is expressionistisch vanwege de toegepaste schildertechniek: het gebruik van een wilde, slordige verfstreek om het gevoel van het moment vast te leggen met verf. Het schilderen moest snel, voordat het gevoel weg was, waardoor er niet meer precies werd geschilderd. Het gevoel stond boven de realiteit. Dit is een kenmerk van het expressionisme.)

*TIP 1: Als er staat 'noem', dan is het voldoende om kort de aspecten op te sommen, verdere uitleg is in dit geval niet nodig. Maar, wees volledig. Bijvoorbeeld: alleen het noemen van kleurgebruik is niet volledig, want je geeft niet aan welk aspect van het kleurgebruik tegen de academische regels in gaat. In dit geval kun je dus beter zeggen: onrealistisch kleurgebruik. Verdere argumentatie is in deze vraag niet nodig.

*TIP 2: Als er staat 'onderbouw', dan is verdere uitleg wél nodig. Noem je argument én licht zoveel mogelijk toe aan de hand van beeldaspecten. Wees volledig. Dus: wát zie je? En daarna: wáár zie je dat aan?

CRASH COURSE DIE BRÜCKE – DEEL 3: Technieken

Bekijk het werk van Karl Schmidt-Rottluff, Three at a table (1914). Rottluff heeft ervoor gekozen om dit werk uit te voeren in een houtsnede. Beschrijf de expressieve werking van de techniek van een houtsnede aan de hand van twee aspecten* van het werk "Three at a Table".

Antwoord:

1. De vormen en lijnen zijn veelal hoekig en grof, waardoor de suggestie wordt gewekt van rauwheid / kracht.
2. Het grote contrast tussen lichte en donkere vlakken en lijnen versterkt de indruk van dramatiek. (3. In de lichte (uitgesneden) vlakken zijn nog sporen te zien van het grove gutswerk. Dat draagt bij aan de verlevendiging van het beeld, en aan de indruk van natuurlijkheid/ongekunsteldheid.)

*TIP: er wordt gevraagd naar de expressieve werking van de houtsnede TECHNIEK. De techniek is een vormgevingsaspect. Dit betekent automatisch dat je gaat beargumenteren met aspecten van de VORMGEVING ipv de VOORSTELLING.

Extra vragen oefenen over het expressionisme en Die Brücke? Kijk dan eens naar oude examens, zoals het examen Tekenen uit 2012 via deze link: <https://static.examenblad.nl/9336112/d/ex2012/vw-5001-a-12-1-o.pdf>

Meer hulp nodig? Je kunt ons altijd mailen met jouw vraag! Mail naar educatie@kranenburgh.nl en we proberen zo snel mogelijk een reactie te geven.

SUCCES!